

УДК 327.82(456.31)

Р. Петюр, канд. політ. наук, доц.,
А. Усатенко, студ. магістратури
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ДИПЛОМАТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПАПИ ФРАНЦИСКА

Розглянуто проблематику дипломатичної діяльності глави Католицької церкви та одночасно Держави Ватикан Папи Франциска. З моменту обрання у 2013 році минує достатньо вагомий період для осмислення дипломатичних кроків Папи Франциска. Досліджено основні напрями дипломатії Ватикану під його керівництвом, як традиційні, так і нові. Зокрема, проаналізовано специфіку дипломатичної позиції Папи Римського стосовно відносин з європейськими країнами в контексті еволюції християнських цінностей і міграційної кризи в ЄС. Досліджено дипломатичні ініціативи Папи Франциска щодо таких питань міжнародних відносин, як нормалізація американсько-кубинських відносин та врегулювання палестинсько-ізраїльського конфлікту, а також проблематику відносин самого Ватикану зі США (у контексті суперечливої внутрішньої та міжнародної політики президента Д. Трампа), Китаєм (у контексті проблеми прав людини) і Росією (у контексті налагодження відносин із Російською православною церквою). Особливу увагу приділено позиції Папи Римського щодо українсько-російського міжнародного конфлікту та гуманітарної ситуації на тимчасово окупованих територіях України. Проаналізовано позицію Папи Римського щодо глобальної проблеми зміни клімату. Підкреслено посилення позицій гуманізму в дипломатичній діяльності Папи Римського на сучасному етапі.

Ключові слова: дипломатична діяльність, зовнішня політика, Святий Престол, Папа Римський, Ватикан, Католицька церква, Франциск.

Постановка проблеми. Папа Римський як глава Католицької церкви протягом багатьох століть здійснює суттєвий вплив на міжнародні відносини, а в сучасному світі Ватикан не лише не втрачає свого впливу, а й продовжує зміцнювати позиції.

З формального погляду Ватикан можна назвати державою-карликом, однак Папа Римський є духовним отцем для понад 1,25 млрд католиків, з якими підтримує постійний контакт через місцеві осередки Католицької церкви.

Слід пам'ятати, що Ватикан фактично не має ані власної армії для проведення активної жорсткої політики, ані корисних копалин для участі у світовій торгівлі, а вся економіка базується на сфері послуг і жертвуваннях. У зв'язку з цим весь дипломатичний інструментарій Святого Престолу ґрунтується на моральному та духовному авторитеті Католицької церкви, діяльність якої провадиться та уособлюється понтифіком.

Мета статті. З огляду на значний авторитет у світі та миротворчий потенціал Святого Престолу постає необхідність у дослідженні пріоритетів і методів зовнішньої політики та дипломатії Папи Римського Франциска.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням дипломатичної діяльності Ватикану займалися, зокрема, такі дослідники, як А. Л. Байков, А. А. Грицанов, Т. В. Зонова, Н. А. Ковальський, В. А. Козлов, О. Кучерук, Г. Хоружий, К. А. Хачатуров, О. Н. Четверикова, Н. Петер (N. Peter), В. Дуглас (W. Douglas), Дж. Келі (G. Cheli), Й. Трой (J. Troy) та ін.

Так, російська вчена Т. В. Зонова у своїх трудах наводить історичні передумови формування папської дипломатії, приділяє увагу протоколу дипломатії Святого Престолу, його структурі та закордонним представництвам, а також неодноразово підкреслює такі риси папської дипломатії, як досвід посередництва, навчання світу, активна участь у роботі міжнародних організацій.

Вітчизняний дослідник В. А. Козлов у своїх роботах вдається до аналізу ролі, основних напрямів, форм, методів і змісту дипломатії Святого Престолу від початку становлення постбіполярної системи міжнародних відносин до кінця понтифікату Іоанна Павла II. У його роботах чітко розкривається понятійно-категоріальний апарат, а саме співвідношення таких понять, як дипломатія, Святий Престол, Ватикан, Католицька церква та сучасна система міжнародних відносин.

Американський історик Й. Трой пов'язує нетрадиційний характер дипломатії Святого Престолу та специфічний набір політичних інструментів з комплексом змі-

шаних світських і релігійних норм Католицької церкви та її представників. У роботах науковця міститься висновок про те, що спосіб дії дипломата Святого Престолу за своєю природою є гібридним – на перетині політичних і релігійних форм дії.

У роботах вищезгаданих науковців є спільний висновок про центральну роль Папи Римського в дипломатичній діяльності Святого Престолу. Це пояснюється як з релігійного погляду, відповідно до якого Папа є намісником апостола Петра, якому Ісус Христос дав ключі від Царства Небесного, так і з інституційного, що знаходить відображення в законодавстві Ватикану.

Таким чином, наукова проблема цієї статті полягає в недостатньому теоретичному дослідженні зазначеної теми. Більшість вітчизняних наукових праць обмежуються часовими рамками до часів понтифікату Іоанна Павла II.

Виклад основного матеріалу дослідження. Папа Франциск (у миру – Хорхе Маріо Бергольє) обраний конклавом 13 березня 2013 року. Таке ім'я для інтронізації він обрав на честь відомого святого, засновника жебрацького ордену францисканців – Франциска Ассізького.

Особа Франциска привертає увагу від самого моменту обрання. Це перший в історії Папа з Нового Світу і перший за більш ніж 1200 років Папа не з Європи (після сирійця Григорія III, який правив з 731 по 741 рік). Перший Папа-езуїт. Перший Папа-чернець від часів Григорія XVI (1831–1846). Цілком очевидними є очікування світової спільноти (як політичних акторів, так і прихожан) як не радикальної трансформації політики Ватикану, то щонайменше принципово нового погляду на сучасні процеси [7].

На відміну від своїх попередників, Бенедикта XVI, який народився і виріс у Баварії, або ж Іоанна Павла II, поляка, який протягом усього життя був свідком геополітичного розколу Європи, Хорхе Маріо Бергольє не був безпосереднім свідком ні "залізної завіси" у Європі, ні "холодної війни". Саме тому, на думку Франциска, завдання полягає не в тому, щоб об'єднати Європу за допомогою зовнішніх важелів впливу, а в тому, щоб змусити інтеграційні механізми ЄС працювати зсередини, на інституціональному рівні. Папа образно говорить про необхідність відродити "душу" Європи, розуміючи під цим постійну присутність католицької церкви і християн [6]. Нинішній понтифік сприймає Європу не як політичний суб'єкт або об'єкт, а як політичний проект. При цьому понтифік приділяє велику увагу політичній і соціальній сферам у країнах Латинської Америки і багато в чому бачить саме в ній майбутнє розвитку планети. Такий під-

хід обумовлений тим, що Папа не асоціює себе безпосередньо з Європою і пропонує світовій спільноті більш широкий погляд на те, що відбувається у світі.

У той же час європейський континент залишається традиційною сферою впливу Святого Престолу. Саме тут формувалися впродовж століть традиції та звичаї католицької церкви. Однак нинішній Папа дотримується принципово нового погляду на Європу і Європейський Союз, на відміну від своїх попередників, що пояснюється кількома обставинами. Передусім ідеться про латиноамериканське середовище, у якому формувалися погляди нового Папи.

Незважаючи на критичні висловлювання щодо сучасного стану Європи, навесні 2016 року Франциск отримує престижну міжнародну Премію Карла Великого за внесок в об'єднання Європи і захист європейських цінностей. Аналіз виступу Папи Франциска на церемонії нагородження дозволяє зробити висновок про те, що риторика очільника Святого Престолу щодо Європи стає більш наполегливою. Папа звинувачує Європу у "втомі та старості", а також у відхиленні від ідей батьків – засновників ЄС – Робера Шумана, Альчіде де Гаспері, Конрада Аденауера [3].

Позиція Франциска щодо Європи полягає також у тому, що імпульс розвитку Європи лежить у відкритості Європейського Союзу всій світовій спільноті. У першу чергу мається на увазі позиція щодо європейської міграційної кризи. Приймання біженців європейськими країнами є ключовою ідеєю Папи Франциска, свідченням чого є згадка про проблему практично в кожній розмові про Європу. Він закликає кожну парафію прийняти як мінімум одну сім'ю мігрантів. З поїздки на острів Лесбос Папа Франциск на знак підтвердження власної позиції повернувся разом із 12 біженцями, яких дав вказівку поселити в Ватикані. Святий Престол жорстко критикує підхід, відповідно до якого міграційна проблема, а також інші проблемні питання в міжнародних відносинах розв'язуються через призму виключно національних інтересів [11].

Ватикан вважає незаконним використання християнських цінностей для побудови закритих суспільств із замкненою ідентичністю. Варто зауважити, що сам термін "християнські цінності" використовується Франциском, на відміну від його попередників, в іншому ключі. Тема "європейських основ" активно використовувалася Святим Престолом під час понтифікату Іоана Павла II і Бенедикта XVI, коли ватиканською дипломатичною службою робилися безуспішні спроби впровадити концепцію "християнських цінностей" у проект Європейської конституції [10].

Не менш активною є дипломатична діяльність і за межами європейського континенту. Так, однією з найбільш резонансних подій став візит Папи Римського Франциска на Святу землю, який відбувся із 24 по 26 травня 2014 року, у ході якого понтифік відвідав Йорданію, Палестину та Ізраїль, а також зустрівся із Вселенським Патріархом Варфоломієм. Головними темами стали питання мирного врегулювання близькосхідних проблем і екуменічний діалог із православним світом. Уже через місяць після переговорів, які провів Франциск з Ізраїлем і Палестиною, 6 червня 2014 року у Ватикані в особистій резиденції Папи Санта-Марта відбулася спільна молитва президента Ізраїлю Ш. Переса і глави палестинської адміністрації М. Аббаса. У богослужінні взяли участь представники трьох конфесій, кожен з яких читав уривки священних текстів своєю мовою. Два лідери з ініціативи Папи Франциска спільно

посадили оливкове дерево на знак миру між народами. Як зазначив за підсумками переговорів державний секретар Святого Престолу кардинал П. Паролін, "Папа Франциск звертається до "політики молитви", ефективність якої необхідно повноцінно використовувати" [13]. Крім духовного підґрунтя цього вислову, слід виокремити його політичний аспект – мова йде про використання Святим Престолом "м'якої сили", за допомогою якої Франциск розв'язує зовнішньополітичні завдання.

Іншим яскравим прикладом, коли Папа Франциск вдавався до "м'якої сили" через посередництво з відношення дипломатичних відносин між США та Кубою у грудні 2014 року. У результаті тристоронніх переговорів у форматі США – Ватикан – Куба сторони налагодили дипломатичні відносини та обмінялися посольствами. Такий результат був дуже позитивно оцінений, додавши престижу та авторитету як Ватикану загалом, так і Франциску зокрема [4].

При діючому Папі, а саме з жовтня 2016 року, також простежується рух на шляху до нормалізації відносин між Ватиканом і Китаєм. Незважаючи на наявність упродовж тривалого часу взаємних претензій і відсутність дипломатичних відносин із 1951 року, обидві сторони йдуть на поступки, які несуть позитивні зміни для кожного: Китаю – поліпшення іміджу для Європи та католиків світу, Ватикану, крім дипломатичного просування, – консолідація і виведення з підпілля більшості католицьких громад Китаю [12].

Прихід до влади президента США Дональда Трампа у 2017 році ускладнив американсько-ватиканські відносини. Радикальні та прагматичні погляди нинішнього президента розходяться із гуманістичним підходом Франциска. Понтифік, який у край рідко виступає з явною критикою на адресу політичних діячів, відкрито засудив передвиборну пропозицію Трампа звести стіну на кордоні з Мексикою. Така позиція Франциска узгоджується з його згаданими поглядами на міграційні процеси.

Рішення Дональда Трампа офіційно визнати Єрусалим столицею Ізраїлю і перенести американське посольство не могло не залишитися без реакції з боку Святого Престолу. "Сьогодні я думаю про Єрусалим. Не можу приховувати свого глибокого занепокоєння з приводу ситуації, що склалася за останні дні, у той же час хочу з почуттям жалю звернутися із закликом дотримуватися статус-кво цього міста", – зазначив Папа Франциск на загальній аудієнції 6 грудня 2017 року [9].

У той же день 13 представників різних християнських церков у Єрусалимі направили офіційний лист президенту США Д. Трампу, у якому висловили стурбованість щодо зміни американської позиції щодо статусу кво Єрусалиму. Ієрархи нагадали політику, що подібного роду звернення було направлено на Саміт у Кемп-Девіді у 2000 році та було прийнято до уваги. Автори документа відкрито звертаються до Вашингтону:

"Ми наполегливо закликаємо США не відмовлятися від визнання сформованого міжнародного статусу Єрусалима. Будь-які непередбачені дії можуть завдати непоправної шкоди ... Святе місто може стати містом мирного співіснування і благоденства тоді, коли політичний процес дозволить звільнити серця всіх людей, що живуть у ньому, від ненависті та конфліктності". Таким чином, нинішня позиція США йде врозрив із думкою Святого Престолу. У ході візиту до Святої землі Папа привернув увагу до страждань палестинців і закликав до діалогу трьох релігій – ісламу, християнства та іудаїзму, зазначивши при цьому, що "двері до діалогу зали-

шаються відкритими, хоча поки вони приховані за димовою завесою бомбардувань" [2].

Щодо українського питання Ватикан займає стриману та зважену позицію. З початку кризи Папа Франциск звернувся із закликами припинити насильство і почати діалог між воюючими сторонами. 2 березня 2016 року понтифік попросив віруючих і всю світову спільноту "продовжувати молитися за Україну, яка переживає складний період". Франциск висловив надію, що "всі сторони будуть співпрацювати для подолання непорозумінь і спільної побудови майбутнього нації" і закликав "підтримувати будь-які ініціативи на користь діалогу та згоди" [5]. У червні 2016 року Україну відвідав державний секретар Святого Престолу кардинал П. Паролін. Київська влада неодноразово запрошувала представників Ватикану здійснити офіційний візит до країни. Крім того, колишній посол України у Ватикані Т. Іжевська поклала великі надії на роль Святого Престолу в наданні гуманітарної допомоги українцям та допомоги Києву в урегулюванні кризи. Візит держсекретаря П. Пароліна був направлений на те, щоб розібратися в ситуації, що склалася, і надати Ватикану реальні пропозиції. У ході поїздки кардинал зустрівся з українським керівництвом, відвідав Львів і Запоріжжя, зону збройного конфлікту на Донбасі. Відомо, що у Львові він провів переговори з греко-католиками, а в Запоріжжі відвідав центр гуманітарної допомоги, створений за ініціативи Папи Франциска.

Історичною подією стала зустріч Папи Франциска з патріархом Російської православної церкви Кирилом у Гавані 12 лютого 2016 року. Її історичність обумовлена тим, що зустріч такого рівня стала першою за всю історію Російської православної і Католицької церков. За підсумками зустрічі патріарх і Папа урочисто підписали спільну декларацію, що складається із 30 пунктів. У ній Папа Франциск визнав провал Унії як метод досягнення єдності, однак церковні громади, "які виникли в цих історичних умовах, мають право на існування", натомість у заяві зафіксовано низку інших важливих позицій, що стосуються протистояння в Україні [1]. Ряд українських науковців і релігійних діячів засудили декларацію, вважаючи її зрадою українських інтересів.

Особливу увагу у своїй дипломатичній діяльності Папа Франциск приділяє питанню клімату, закликаючи світову спільноту піклуватися про "спільний дім". Для обговорення питань клімату Папа Франциск, замість скликання світових лідерів, надає перевагу співпраці з людьми "на місцях". На конференцію, організовану Папською академією наук і присвячену питанням охорони навколишнього середовища, понтифік запрошує мерів міст і посадових осіб, які відповідають саме за ці питання. Проблема екології та захисту навколишнього середовища присвячена друга енцикліка Папи Римського "Laudato si", опублікована 24 травня 2015 року [8]. Вона складається із шести розділів, де Папа Франциск критикує міжнародне співробітництво та заходи, що вживаються на політичному рівні у сфері екології, а також розмірковує про причини, через які світове суспільство перебуває в екологічній кризі. Франциск має зростаючий вплив не тільки на віруючих і всіх, хто прислухається до нього. Ініціативи Папи Римського розглядаються і на вищому рівні провідними світовими діячами, роблячи заяви Папи політичними: "Міжнародні зустрічі на вищому рівні останніх років, що присвячені проблемам навколишнього середовища, не виправдали очікувань, тому що через відсутність політичного рішення не були досягнуті важливі й ефективні глобальні екологічні угоди".

Документ був позитивно сприйнятий організаціями із захисту навколишнього середовища. Появу цієї енцикліки також привітали Генеральний секретар ООН Пан Гі Мун і президент Світового банку Джим Йонг Кім, які відповідальні за програми із захисту природи під егідою ООН.

Позитивний відгук про енцикліку залишив і константинопольський патріарх Варфоломій I, який заявив: "Боротьбу зі змінами клімату не можна вести індивідуально. Ця проблема потребує уваги та дій усього людства, особливо багатих регіонів нашої планети. У бесіді з нашим дорогим братом Папою Франциском ми погодилися в тому, яким важливим є те, що над цією темою працюють церкви Сходу і Заходу". Спеціаліст із Католицької церкви Джон Аллен висловив думку, що енцикліці судилося увійти в історію як поворотний момент, коли захист навколишнього середовища нарешті зайняв почесне місце в одному ряду з гідністю людського життя і економічною справедливістю як наріжного каменю католицького соціального вчення. Повертаючись до питання про прагнення нинішнього понтифіка здійснювати прямий і безпосередній контакт як з людьми, так і з членами Римської курії з метою ефективнішого просування власної позиції, він направляє енцикліку особисто кожному кардиналу з проханням прочитати [14].

На практиці ініціативи Папи дали поштовх до реалізації ряду важливих проектів. Як результат, у Парижі наприкінці 2015 року відбулася конференція з питань клімату, метою якої стало "досягти універсальної та обов'язкової для виконання угоди, що дозволить ефективно боротися зі змінами клімату та прискорити перехід до суспільства й економіки, що мало споживають вуглецеві ресурси". Таким чином, міжнародне співтовариство повинне стримувати підвищення температури планети, допускаючи її зростання не більше ніж на 2 градуси Цельсія. Для реалізації поставлених задач у результаті даної конференції учасники прийняли ряд угод щодо скорочення шкідливих викидів у атмосферу.

Висновки. Святий Престол провадить обережну, збалансовану та гнучку зовнішню політику. Папа Франциск спирається на головні дипломатичні пріоритети, побудовані на християнських цінностях, а саме: захист християн, нейтралітет і прагнення миру, допомога найбільш вразливим верствам населення. Завдяки цим постулатам Ватикану вдається зберігати свій авторитет і вплив на міжнародній арені.

У теперішній час, при Папі Франциску, зовнішня політика Ватикану набула нових рис. З одного боку, Франциск повернувся до активної соціальної риторики Іоанна Павла II, знову зробивши голос Ватикану цікавим для світової громадської думки. З іншого боку, він своїми діями і виступами заходить ще далі, відступаючи від шаблонів Католицької церкви. Це проявляється як у лібералізації поглядів Католицької церкви на соціальне життя суспільства, так і в ініціативі надважливих питань зміни клімату та інших глобальних проблем людства.

З наведених у статті релігійних здобутків можна виділити екуменічні прагнення та співпрацю з іншими релігіями. Це прямо узгоджується з одними з фундаментальних пріоритетів Католицької церкви – проповідання миру та забезпечення прав незахищених верств населення.

Іншим досягненням можна назвати досягнення нової вершини гуманістичних поглядів Католицької церкви. Так, Папа Франциск дозволив розширення ролі жінок у богослужінні, підкреслив неприпустимість відлучення від церкви геїв і трансгендерів, що беззаперечно

можна назвати новою віхою у еволюції католицьких догм і заслугове окремого дослідження.

Найбільш істотним, на нашу думку, успіхом слід вважати ініціювання та забезпечення прийняття важливих міжнародних угод щодо захисту довкілля, що стало відправною точкою для низки міжурядових екологічних програм і проєктів, результати яких можна буде оцінити в майбутніх дослідженнях.

Список використаних джерел:

1. Зустріч на Кубі: український вимір / Українська православна церква. – 18.02.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://vzcz.church.ua/2016/02/18/zustrich-na-kubi-ukrajinskij-vimir/>.
2. Крылов А. В. Палестино-израильский трек: провал ближневосточной политики администрации Б. Обамы / А. В. Крылов, В. М. Морозов // Вестник МГИМО-Университета, 2017. – № 4. – С. 99-112.
3. Папа Римский назвал Европу "состарившимся континентом" // BBC русская служба. – 14.11.2014 – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://www.bbc.com/russian/international/2014/11/141125_pope_francis_speaks_in_europe.
4. Шебакин Д. Д. Публичная дипломатия Святого Престола / Д. Д. Шебакин, Е. О. Шебакина // Публичная дипломатия: Теория и практика : науч. изд. ; под ред. М. М. Лебедевой. – М. : Аспект Пресс, 2017. – С. 217-238.
5. Appello del papa per l'ucraina: cessi orribile violenza fratricida. – Radio Vaticana. – 04.02.2015 – [Electronical resources]. – Access mode : http://it.radiovaticana.va/news/2015/02/04/appello_del_j>apa_per_luكرانيا_cessi_orribile_violenza_/121445.
6. Caracciolo L. Papa Francesco. Sognare l'Europa / L. Caracciolo, A. Riccardi. – Bologna : Centro editoriale dehoniano, 2017. – P. 86-90.
7. Donadio R. Cardinals Pick Bergoglio, Who Will Be Pope Francis. The New York Times. – 13.03.2013 – [Electronical resources]. – Access mode :

<https://www.nytimes.com/2013/03/14/world/europe/cardinals-elect-new-pope.html>.

8. Francesco. Lettera Enciclica Laudato Si' Del Santo Padre Francesco Sulla Cura Della Casa Comune. Libreria Editrice Vaticana. – 24.05.2015 – [Electronical resources]. – Access mode : http://w2.vatican.va/content/dam/francesco/pdf/encyclicals/documents/papa-francesco_20150524_enciclica-laudato-si_it.pdf.

9. Heads of Local Churches send letter to President Donald Trump regarding status of Jerusalem // Latin Patriarchate of Jerusalem. – 06.12.2017 [Electronical resources]. – Access mode : <https://www.lpj.org/heads-localchurches-send-letter-to-president-donald-trump-regarding-status-of-jerusalem>.

10. Hussein N. Referendums on the EU Constitutional Treaty: The State of Play [Electronical resources] / N. Hussein // Chatham House. – February 2005. – Access mode : http://www.proyectos.cchs.csic.es/euroconstitution/library/working%20papers/Hussain_Feb_2005.pdf.

11. Papa Francesco con 12 musulmani in Vaticano, demagogia e... // BLITZ. 16.04.2016 [Electronical resources]. – Access mode : <http://www.blitzquotidiano.it/cronaca-mondo/papa-francesco-con-10-migranti-in-vaticano-e-fa-un-bel-guaio-2440162/>.

12. Provisional Agreement between Holy See and China // Vatican News. – 22.09.2018 [Electronical resources]. – Access mode : <https://www.vaticannews.va/en/vatican-city/news/2018-09/china-holy-see-agreement-appointment-bishops.html>.

13. Simon J. The Papacy and the Establishment of the Kingdoms of Jerusalem, Sicily and Portugal: Twelfth-Century Papal Political Thought on Incipient Kingship / J. Simon // Journal of Ecclesiastical History. – 2017. – Vol. 68(2). – P. 223-259.

14. Viganò D. E. Fedeltà è cambiamento. La svolta di Francesco raccontata da vicino / D. E. Viganò. – Roma : Rai Eri, 2015. – P. 124.

Надійшла до редколегії 07.01.20

R. Petyur, Cand. of Political Science, Associate Prof.,

A. Usatenko, MA stud.

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

DIPLOMATIC ACTIVITIES OF POPE FRANCIS

The article raises the issue of diplomatic activity of the current head of the Catholic Church and at the same time the Vatican City – Pope Francis. Since the election in 2013, a significant period has passed to comprehend the diplomatic steps of Pope Francis. Both traditional and new directions of Vatican diplomacy under his leadership are investigated in the article. In particular, the article explores specifics of the Pope's diplomatic position regarding relations with European countries in the context of the evolution of Christian values and the migration crisis in the EU.

The article also investigates Pope Francis's diplomatic initiatives towards pressing issues of international relations, such as normalization of the US-Cuban relations and the settlement of the Palestinian-Israeli conflict. The article examines as well the problems of relations between the Vatican itself and the United States (in the context of the contradictory domestic and international policies of President D. Trump), China (in the context of the human rights problem) and Russia (in the context of establishing relations with the Russian Orthodox Church).

Particular attention is paid to the position of the Pope regarding the Russian-Ukrainian international conflict and the humanitarian situation in the temporarily occupied territories of Ukraine. The position of the Pope on the global climate change issue is also analyzed. As a conclusion, the article emphasizes strengthening of the positions of humanism in the diplomatic activity of the Pope at the present stage.

Keywords: diplomatic activity, foreign policy, Holy See, the Pope, Vatican, Catholic Church, Francis.

R. Петюр, канд. полит. наук, доц.,

A. Усатенко, студ. магистратури

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ДИПЛОМАТИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПАПЫ ФРАНЦИСКА

Рассмотрена проблематика дипломатической деятельности главы Католической церкви и одновременно Государства Ватикан Папы Франциска. С момента избрания в 2013 году прошел достаточно весомый период для осмысления дипломатических шагов Папы Франциска. Исследованы основные направления дипломатии Ватикана под его руководством, как традиционные, так и новые. В частности, проанализирована специфика дипломатической позиции Папы Римского касательно отношений с европейскими странами в контексте эволюции христианских ценностей и миграционного кризиса в ЕС. Исследованы дипломатические инициативы Папы Франциска по таким вопросам международных отношений, как нормализация американо-кубинских отношений и урегулирование палестино-израильского конфликта, а также проблематика отношений самого Ватикана со США (в контексте противоречивой внутренней и международной политики президента Д. Трампа), Китаем (в контексте проблемы прав человека) и Россией (в контексте налаживания отношений с Русской православной церковью). Особое внимание уделено позиции Папы Римского относительно российско-украинского международного конфликта и гуманитарной ситуации на временно оккупированных территориях Украины. Проанализирована позиция Папы Римского по глобальной проблеме изменения климата. Подчеркнуто усиление позиций гуманизма в дипломатической деятельности Папы Римского на современном этапе.

Ключевые слова: дипломатическая деятельность, внешняя политика, Святой Престол, Папа Римский, Ватикан, Католическая церковь, Франциск.